Του Κυριάκου Π. ΛΟΥΚΑΚΟΥ

Η Ορχήστρα Δωματίου Orpheus στο... Χαλάνδρι

Το γεγονός ότι ο χώρος που εκτυλίσσονται σημαντικά μουσικά γεγονότα είναι δυνατόν να αποδεικνύεται απρόβλεπτος ακόμη και στην Αθήνα αποτελεί, το δίχως άλλο, μιαν αισιόδοξη διαπίστωση.

Και πρώτα-πρώτα διότι φέρνει στην προσοχή μας αίθουσες που προσφέρονται για συναυλιακή χρήση, είδος που σπανίζει στην ευρύτερη περιοχή της ελληνικής πρωτεύουσας. Ένας τέτοιος νέος πολυδύναμος χώρος κοσμεί -εδώ και λίγες μόνον ημέρες- τον Δήμο Χαλανδρίου. Πρόκειται για το «Αμερικανο-Ελληνικό Κέντρο Τεχνών Χαλανδρίου» που ανεγέρθηκε σε χώρο ιδιοκτησίας των «Σχολείων της Αμερικανικής Κοινότητας Αθηνών». Η αμερικανική συμμετοχή στη δημιουργία αυτού του υψηλών προδιαγραφών χώρου προκάλεσε μικρής έκτασης διαδηλώσεις έξω από τον χώρο, όπου φιλοξενείτο έκθεση του διακεκριμένου ζωγράφου Αλέκου Φασιανού και συναυλία της διεθνούς φήμης «Ορχήστρας Δωματίου Ορφεύς» που επωμίσθηκε το ευπρόσδεκτο βάρος να προμηθεύσει τους πρώτους ήχους στην εξαίρετης ακουστικής αίθουσα συναυλιών.

Με έδρα της τη Νέα Υόρκη, στο Κάρνεγκι Χώλ της οποίας εμφανίζεται για περισσότερα από 25 χρόνια, η 31 ετών ορχήστρα ερμηνεύει χωρίς αρχιμουσικό και η δραστηριότητά της αριθμεί περισσότερους από 70 δίσκους.

Η εορταστική αθηναϊκή βραδιά είχε ως επίκεντρο του προγραμματικού ενδιαφέροντος τον Έλληνα συνθέτη Περικλή Κούκο, σε μεταγραφή για ορχήστρα εγχόρδων του οποίου ήχησε ο «Ολυμπιακός Ύμνος» του Σπύρου Φιλίσκου Σαμάρα, σύνθεση του έτους 1895 για την αναβίωση των Αγώνων στην Αθήνα του Γεωργίου Α'.

Η ενορχήστρωση του Κούκου φωτίζει τις λυρικότερες ποιότητες της γραφής του Σαμάρα και απομακρύνει από την θορυβώδη μεγαλοστομία της μουσικής του «Ύμνου», αλλά και της στομφώδους ποίησης του Παλαμά.

Η σύνθεση «Rounds» του Αμερικανού Ντέηβιντ Ντάιαμοντ, που ακολούθησε, ανιχνεύει ελληνοαμερικανική αναφορά, αφού υπήρξε παραγγελία του Δημήτρη Μητρόπουλου ως αρχιμουσικού της Συμφωνικής Ορχήστρας του Μιννεάπολις. Με επιρροές από τον Βων Ουίλλιαμς (Φαντασία Τάλλις...), είναι ένα έργο χαρούμενο αλλά και στοχαστικό συνάμα, με εξαίρετη γραφή για τα έγχορδα, που αξιοποιεί τα διδάγματα ενός επίκαιρου τη δεκαετία του 1940 νεοκλασικισμού.

Το πρώτο μέρος της βραδιάς ολοκληρώθηκε με τη σουίτα κοντσερτάντε για πιάνο και ορχήστρα του Περικλή Κούκου, που αντλεί την ύλη της από την όπερα - μπαλλέτο «Όνειρο Καλοκαιρινής Νύχτας» του έτους 1991/92.

Η σουίτα αναδεικνύει τα ισχυρά σημεία της γραφής του Έλληνα συνθέτη με περισσότερη ενάργεια, αφού το μελωδικό χάρισμα οικονομείται εδώ χωρίς την ακατάσχετη πλησμονή της όπερας. Μετά από το εναρκτήριο μαρκάτο, ακολουθεί το έναστρο μυστηριόζο της β' κίνησης με καταβολές στον Ντεμπυσσύ και τον Ραβέλ, ενώ η μουσική δεν αποτάσσεται ούτε την κινηματογραφική εμπειρία (στο ρυθμικά αιχμηρό αλλέγκρο μόλτο ή στο νανούρισμα, όπου η αναγεννησιακή παραπομπή αναβαπτίζεται με όρους «Ρωμαίου και Ιουλιέττας» του Νίνο Ρότα).

Ο Κούκος δεν επενδύει στην συμφωνική αρχιτεκτόνιση μέσω της θεματικής παραπομπής, αλλά στην αισθαντικότητα που χειρίζεται αριστοτεχνικά, ποτίζοντας με τονικό

βάλσαμο έναν κόσμο που η σειραϊκή ερμητικότητα αποτελεί αισθητικό αλλά και πολιτικό εφιάλτη του. Σε αυτή την οπτική η μουσική του Έλληνα συνθέτη καταβάλλει το αναγκαίο τίμημα του κομφορμισμού, όπως με το «Αντάτζιο» του, που εγκαινίασε το δεύτερο μέρος της συναυλίας καί προογειώνεται χωρίς το αλεξίπτωτο του ευδιάκριτου προσωπικού στίγματος ανάμεσα στις εμβληματικές αναφορές του Τζατσόπο και του Μπάρμπερ.

Δραματική αλλαγή ατμόσφαιρας με το «Ντιβερτιμέντο για έγχορδα» του Μπέλα Μπάρτοκ που ολοκλήρωσε τη βραδιά σε μιαν ανάγνωση που διακρίθηκε για τη δυσθεώρητη συγκέντρωση και τη στιβαρή ατμοσφαιρικότητα της προσέγγισης από το νεοϋορκέζικο σύνολο.

Είναι πραγματικά σπάνια τέτοια φυσικότητα της οργάνωσης του μουσικού διαλόγου, τέτοια ζυγισμένη εξάντληση της έκτασης της δυναμικής, τέτοια αξιοποίηση των ηχοχρωματικών δυνατοτήτων των εγχόρδων στο βωμό της έκφρασης, τόσο υψηλή αίσθηση της διαλογικής πολυφωνίας, χωρίς τις εκπώσεις στην ενότητα της σύλληψης που φοβάται κανείς από τη μοναρχική απουσία του μαέστρου.

Το δέος από το άγγιγμα των καιρών, όπως το ανακάλεσαν οι «Orpheus» στη β' κίνηση, στοίχειωνε τη μνήμη της νυχτερινής σιγαλιάς για πολλές ώρες.

Μια ολιστική μουσική εμπειρία και συνάμα πρόγευση άλλων παρόμοιας ποιότητας που ελπίζουμε να ακολουθήσουν. Καλορίζικο...